

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 4090/2023
13.12.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиле АА из СР Немачке, чији је пуномоћник Бојан Узелац, адвокат из ..., против тужене ББ из ..., чији је пуномоћник Александар Тодоровић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости анекса уговора о доживотном издржавању, одлучујући о ревизији тужиле изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1866/22 од 26.10.2022. године, у седници одржаној 13.12.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија, **УКИДАЈУ СЕ** пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1866/22 од 26.10.2022. године и пресуда Основног суда у Кикинди П 841/21 од 27.05.2022. године и предмет **ВРАЋА** првостепеном суду на поновно суђење.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Основног суда у Кикинди П 841/21 од 27.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тужилца тражила да се утврди да су ништави анекси уговора о доживотном издржавању, закључени између ВВ из ... као примаоца издржавања и тужене ББ као даваоца издржавања и то Анекс уговора закључен 29.04.2013. године и оверен пред Основним судом у Кикинди под бројем РЗ 422/13 од 29.03.2013. године и Анекс уговора закључен 26.06.2013. године и оверен пред Основним судом у Кикинди под бројем РЗ 633/13 од 01.07.2013. године. Ставом другим изреке, обавезана је тужилца да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 464.500,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1866/22 од 26.10.2022. године ставом првим изреке, одбијена је жалба (тужилце) и потврђена наведена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилца је благовремено изјавила ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужена је поднела одговор на ревизију захтевајући накнаду трошкова за његов састав.

Врховни суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 3. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, број 72/11... 10/23), па је утврдио да је ревизија тужиле основана.

Из утврђеног чињеничног стања произлази да је тужилца кћерка примаоца издржавања, сада покојне ВВ, чији је супруг, очух тужиле био ГГ, а супруга његовог сада пок. брата је тужена у овој парници ББ. Покојна ВВ је као прималац издржавања закључила уговор о доживотном издржавању 03.04.2013. године са туженом ББ као даваоцем издржавања. О ништавости предметног уговора о доживотном издржавању правноснажно је одлучено пресудом Основног суда у Кикинди П 190/14 од 23.02.2016. године тако што је одбијен тужбени захтев за утврђење ништавости тог уговора.

Након закљученог уговора о доживотном издржавању, прималац издржавања је постала власник два стана у Републици Немачкој по основу наслеђивања иза свог супруга ГГ, по основу допунског решења о наслеђивању Основног суда у Кикинди О 244/13 од 26.04.2013. године. Ове непокретности су предмет првог анекса уговора о доживотном издржавању који је ВВ закључила са туженом и оверила 29.04.2013. године пред судијом Основног суда у Кикинди у предмету РЗ 422/13. На анексу уговора и записнику о овери тужена се својеручно потписала, док је прималац издржавања ставила отисак кажипрста десне руке. Дана 16.06.2013. године закључен је други анекс уговора о доживотном издржавању у коме се наводи да уговорне стране мењају основни уговор само утолико што је прималац издржавања постала власник новчаних средстава на рачуну банке у СР Немачкој и да их тим анексом оставља даваоцу издржавања после своје смрти у накнаду за дато издржавање. Овај анекс је оверен 01.07.2013. године од стране судије Основног суда у Кикинди у предмету РЗ 633/13 и садржи потписе уговорних страна.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев за утврђење ништавости оба анекса уговора о доживотном издржавању са обраложењем да су закључени у законом прописаном облику и да је у време њиховог закључења прималац издржавања била способна за расуђивање, као и за основни уговор о доживотном издржавању. Одлучујући претходно о надлежности домаћег суда за поступање у овој правној ствари јер су предмет анекса уговора о доживотном издржавању новчана средства на рачуну примаоца издржавања у СР Немачкој и непокретности на територији те државе, нижестепени судови су сматрали да не постоји искључива надлежност немачког суда с обзиром на извештај надлежног немачког органа од 07.03.2022. године који се налази у списима предмета.

Међутим, основано се ревизијом тужиле указује да процесно-правно питање надлежности суда за расправљање у овој правној ствари није решено правилном применом одредаба Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља, од чега даље зависи и правилна примена материјалног права.

Наиме, према члану 71. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља („Службени лист СФРЈ“ бр. 43/82, 72/82, „Службени лист СРЈ“ бр. 46/96 и

„Службени гласник РС“ бр. 46/2006) за расправљање непокретне заоставштине југословенских држављана постоји искључива надлежност суда Савезне Републике Југославије ако се та заоставштина налази у Савезној Републици Југославији (став 1). Ако се непокретна заоставштина југословенских држављана налази у иностранству, надлежност суда Савезне Републике Југославије постоји само ако по праву државе у којој се налазе непокретности није надлежан њен орган (став 2). Надлежност суда Савезне Републике Југославије за расправљање покретне заоставштине југословенског држављанина постоји ако се покретности налазе на територији Савезне Републике Југославије или ако по праву државе у којој се покретности налазе није надлежан страни орган, односно ако тај орган одбија да расправља заоставштину (став 3). Одредбе става 1. до 3. овог члана односе се и на надлежност у споровима из наследно-правних односа и на спорове о потраживањима поверилаца према заоставштини.

У конкретном случају, предмет анекса уговора о доживотном издржавању су непокретности и новчана средства у СР Немачкој, па је због овог иностраног елемента спорна надлежност домаћег суда у поступку одлучивања о правној ваљаности ових анекса.

На упит првостепеног суда (упућеног преко нашег Министарства правде надлежном органу СР Немачке) да ли је суд те државе искључиво надлежан да одлучује о правној ваљаности закључених анекса уговора о доживотном издржавању који за предмет имају имовину стечену у тој држави од стране нашег држављанина, достављен је одговор да не постоји искључива надлежност немачког суда у предметима издржавања – алиментације. Међутим, то није предмет овог спора већ ништавост анекса уговора о доживотном издржавању као уговора наследног права. Дакле, по становишту ревизијског суда достављено изјашњење није релеванто у овој парници с обзиром на предмет спора.

Није спорно да су уговорне стране наши држављани и да немају немачко држављанство. Како из цитиране одредбе члана 71. став 4. у вези ставова 1. до 3. Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља произилази да надлежност у споровима из наследно-правних односа (што је предметни спор због наследно-правне природе уговора чији се анекси оспоравају) зависи од места где се налази предмет спорног наследно-правног односа (аналогно заоставштини), односно ако се налази у иностранству, да надлежност домаћег суда постоји само ако по праву државе у којој се предмет налази није надлежан страни орган. Дакле, мора се проверити да ли постоји надлежност страног органа тј. суда која би искључивала надлежност домаћег суда да поступање у спору из наследно-правног односа са иностраним елементом.

Како је претходно затражени и добијени извештај споран са становишта правилне примене одредби Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља јер се односи на издржавање које није предмет спора ове парнице, потребно је да првостепени суд понови (преко Министарства правде) захтев за изјашњење надлежног немачког органа да ли постоји искључива надлежност суда те државе с обзиром на наведени инострани елемент, али са јасним објашњењем том органу шта је предмет спора у овој парници и какав је његов правни карактер у домаћем праву.

Из наведеног разлога, укинуте су нижестепене пресуде и предмет враћен првостепеном суду који ће у поновном поступку, имајући у виду примедбе изнете у овом решењу, поново одлучити о својој надлежности у зависности од добијеног релеватног одговора страног органа, те уколико утврди да је надлежан донеће правилну и закониту одлуку о преосталом тужбеном захтеву.

Сходно свему наведеном, Врховни суд је применом одредбе члана 416. став 2. ЗПП одлучио као у ставу првом изреке.

Како трошкови одговора на ревизију нису били потребни за вођење ове парнице, Врховни суд је применом члана 154. став 1. у вези члана 165. став 1. ЗПП одлучио као у ставу другом изреке.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић